

ספר קדושת לוי - פרשת שמות

או יבואר, וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. בו יבואר הפסוק (חבקוק ג, ב) "ה' פעלך בקרוב שנים תודיע ברוגז רחם תזכור". ויבואר על דרך משל: כי עני מבקש מעשיר למלאות שאלתו ובקשתו, אשר היכולת ביד העשיר למלאות בקשתו. והעשיר צריך לדבק מחשבתו בצער העני בכדי שירחם עליו. כי כאשר העשיר ידבק מחשבתו בצער העני אז בודאי ימלא בקשתו, כאשר היכולת ביד העשיר לרחם על צער העני ולמלאות בקשתו. כן הדבר הזה כשישראל הם בצער, צועקים להשם יתברך לרחם עליהם. כאשר הקדוש ברוך הוא ממלא תמיד כל שאלות עמו בית ישראל. אזי צריך האדם לדבק מחשבתו ותפלתו להקדוש ברוך הוא. וגם תפלה לשון התחברות, מלשון "נפתולי אלהים וגו'" (בראשית ל, ח). ואז הקדוש ברוך הוא כביכול מחבר את עצמו להם כדי לרחם עליהם. וזהו "וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים": "וידע" הוא התחברות, מלשון "וידע אדם". וזהו "וידע אלהים", וזהו "בקרוב שנים תודיע": כי הצער הוא בהזמן, כי למעלה מהזמן אין שם לא צער ולא יגון ואנחה כלל. וזהו "בקרוב שנים": הצער אשר בא מהזמן "תודיע", מלשון התחברות כנ"ל, ועל ידי התחברות זה מסיים הפסוק "ברוגז רחם תזכור":

ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כו' ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי כו'. הנה לבאר, כי כשהאדם מבקש איזה טובה מהבורא יתברך, אזי לא יהיה עיקר כוונתו מחמת דבר הנוגע לעצמותו, רק עיקר כוונתו יהיה כדי שעל ידי זה יעבוד את הבורא יתברך שמו בטוב לב. והנה ישראל במצרים היו בקטנות השכל, וצעקתם היה מחמת דבר הנוגע לאדם לעצמותו. ולא צעקו שיושיע להם מצרתם בכדי שעל ידי זה יעבדו את הבורא ברוך הוא ויקראו עם ה'. כי במצרים היו בקטנות השכל. והנה הקדוש ברוך הוא עשה להם שני טובות. אחד, מה שהושיע להם בצרתם, מיד מצרים; ועוד עשה להם טובה גדולה, שקיבל צעקתם כאלו צעקו בשבילו. כלומר, כאלו צעקו שיושיע להם מצרתם שעל ידי זה יקראו עם ה'. וזהו רמז בפסוק "ראה ראיתי את עמי עמי": רמז, ראיתי את עמי אשר רוצים להיות עמי. וזהו הרמז בפסוק "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי": כלומר, כאלו עיקר צעקתם אלי, בשבילי, אשר רוצים וצועקים שאושיע להם בשביל לעבוד אותי. ורמז בפסוק שלפניו: "ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו": מה שצעקו בשביל עצמם מפני נוגשיו, מפני שהיו במצרים בשיעבוד, והיה להם שכל קטנות:

וזה לך האות כי אנכי שלחתיך כו'. דהנה בשיר השירים (א, ג) כתוב "לריח שמניך טובים שמן תורק שמניך על כן עלמות אהבך". נראה לפרש בסייעתא דשמיא. וקודם נפרש הפסוק "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ויאמר אהיה אשר אהיה כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם כו'". דהנה הצדיק העובד את השם יתברך צריך שידע בכל יום, ובכל פעם שמשגי איזה השגה, שיש עוד השגה מדריגה למעלה. וזה שאינו משיגה אותה עדיין, ושאיין השגה זו שמשגי בתכלית השלימות, שידע בכל פעם שעדיין חסר שאינו משיג. וכשיבא גם להשגה זו, ידע שיש עוד השגה לפני ולפנים. ודבר זה אין לו סוף, שכל מה שמשגי ידע שעדיין אינו בשלימות, והמדריגה שלמעלה מזו צריך להשיגה ואינו משיג אותה עדיין. וידע תמיד שאינו בשלימות ומה שחסר לו. וכמאמר אליהו ז"ל בתיקונים ולית דידע בך כלל. וזהו הוא המובחר בעבודת השם יתברך: היודע תמיד שאינו עדיין בשלימות, ומתאוה ומשתוקק לעלות במדריגה למעלה מזו.... וזהו לריח שמניך טובים, ששמן נקרא מעשים טובים, כענין "ושמן על ראשך אל יחסר" (קהלת ט, ח). "אימתי הריח שמניך טובים? כשמן תורק שמך", כשנדמה לו כל פעם שהוא ריק וחסר ואינו עדיין בשלימות, ומתאוה להשיג ההשגה שלמעלה מזו. וכשנדמה לו ששמן תורק שמך, אז הריח שמניך טובים.

וזהו על כן עלמות אהבך, שמה שנדמה להצדיק בכל פעם שאינו עדיין בשלימות, ושהשם יתברך מסתתר ממנו, הוא שיתקרר יותר להשם יתברך במדריגה גדולה למעלה מזו. וזהו כדרך

שהאב מלמד לבנו הקטן לילך: שמתרחק ממנו הוא, כדי להתקרב יותר. וזהו "על כן עלמות אהבוך: "כהדין עלומיא". שלזה נדמה לו שהשם יתברך מסתתר ממנו הוא כדרך שמלמדין את העלם לילך. לזה נדמה להם בכל השגה שמשיגים שיש עוד למעלה מזו שאין משיגה, הוא כדי שיתקרב יותר. לכן נדמה לצדיקים בכל פעם חסרונם, ומשתוקקים להשלים את עצמם ביותר: **וזהו יש לפרש** בסייעתא דשמיא, "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך": דמשה רבינו עליו השלום אמר "מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים", שלרוב צדקתו היה נדמה לו שחסר לו עוד מה שלמעלה מזה. והיה בעיני עצמו שפל, שידע תמיד חסרונו. ולזה אמר השם יתברך "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך", ושאתה משיג נבואה ברורה, כשאתה יודע תמיד חסרוך, ואתה אומר "מי אנכי". זה בעצמו הוא האות שאנכי שלחתיך. שכך הוא דרכם של צדיקים אמיתיים שיודעים חסרונם, דהיינו שאינם משיגים תכלית העבודה. "וזה לך האות", שנבואתך ברורה. "וזהו לך האות כי אנכי שלחתיך" ודו"ק:

ספר קדושת לוי - פרשת וארא

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם כו' הם המדברים אל פרעה כו' הוא משה ואהרן כו'. ופירש רש"י ז"ל יש מקומות שקודם אהרן למשה, ויש שמשם קודם לאהרן, מלמד ששניהם שקולים. נראה, דהנה למשה דבר ה' לבדו, כמו שכתוב "וידבר אלהים אל משה". ולכן היה הדעת נוטה שמשה גדול מאהרן. לפיכך אמר הכתוב "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה'": היינו, אף על פי שהדיבור היה אל משה, אף על פי כן היה אהרן שקול אל משה לענין זה. והנה אל פרעה דבר רק אהרן, כי משה אמר "הן אני ערל שפתים", וכתוב "ואהרן אחיך יהיה נביאך". ולענין זה היה הדעת נוטה שאהרן גדול ממשה. לכן אמר הפסוק "הם המדברים אל פרעה הוא משה ואהרן": היינו, לענין הדיבור אל פרעה היו גם כן שניהם שווים. וזהו על פי פשוט:

או יאמר, דהנה האדם צריך לעבוד את הבורא בכל עת ורגע ביראה ואימה, וללמד זכות על ישראל, ושלא לצער לשום אדם מישראל. והתחלת העבודה הוא יראה, ומהיראה בא לתענוג. ויראה הוא משה, שזכה לחכמה, "וראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, ג). ותענוג הוא אהרן, שאותיות "אהרן" הוא "נהר א". היינו, מאלף שביראה בא לתענוג, שנקרא נהר, כמו שכתוב (בראשית ב, י) "ונהר יוצא מעדן", שמיראה בא לתענוג. אבל אצל הבורא לא שייך כלל יראה, והתענוג הוא קודם שרוצה להשפיע טובות וברכות לישראל, ויותר מה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק. וזה שאמר "הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא וכו' הוא משה ואהרן", משה קודם, כי אצל האדם היראה קודם, שהוא משה כנ"ל. "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה'", אהרן קודם, שאצל הקדוש ברוך הוא התענוג תיכף שהוא כנ"ל:

ואני אקשה את לב פרעה וכו' ולא ישמע אליכם פרעה כו'. ועיין באור החיים, דמקשה אחר שאמר "ואני אקשה את לב פרעה", מה מקום לומר "ולא ישמע אליכם פרעה". ונראה לבאר בתחילה, כי אצל מכות צפרדעים אמר משה לפרעה "למען תדע כי אין כה' אלהינו", ואצל מכות ערוב אמר "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ". ונראה לתרץ השינוי לשון. כי באמת השם יתברך עשה בכאן שני ניסים גדולים, בשני בחינות הנס. האחד, מה שהכה את המצריים בדצ"ך וכו'. והנס השני מה שהקשה את לב פרעה בכדי להכות אותו במכות גדולות. וזה הרמז בפסוק "ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אותותי ואת מופתי": בזה אני מרבה מופתי ואותותי. "ולא ישמע אליכם פרעה", כלומר בזה אני מרבה הניסים. בזה שלא ישמע אליכם זה יהיה נס אחד, "ונתתי את ידי במצרים" זה יהיה הנס שני. (חסר):

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך וכו' ויאמר למחר וכדברך למען תדע כי אין כה' אלהינו.

ונבא לבאר הפסוק, הנה משה רבינו עליו השלום אמר לפרעה במכות צפרדעים "התפאר עלי וכו' ויאמר כדברך למען תדע כי אין כה' אלהינו". כי השם "אלהינו" הוא מורה שהוא אלהינו אלהי ישראל דייקא, שעלו במחשבה תחילה, ובשבילם נבראו כל העולמות. והם ראשית המחשבה ובהם מתפאר השם יתברך. ולכך אמר משה רבינו עליו השלום לפרעה "התפאר עלי למתי אעתיר לך": כלומר, שהודיע לפרעה שיש כח בתפילת הצדיק לפעול מה שהם רוצים, ומהפכים מדת הדין למדת הרחמים. וגם השם יתברך עושה להם, לעמו ישראל, ניסים ונפלאות למעלה מהטבע. כי הם ראשית המחשבה, שהוא למעלה מהטבע. וזו "כי אין כה' אלהינו" דייקא כו'. וזו בחינות "אני ראשון ואני אחרון", שהוא חול"ם. ובמכות ערוב הודיע לו לפרעה "והפלתי ביום ההוא וכו' לבלתי היות שם ערוב למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ": רצה לומר, שאפילו בטבעיים שם כבודי. וזו "בקרב הארץ", דייקא. כי זה הנס שהיה שהפלה ה' את ארץ גושן שלא היה שם ערוב. לא היה שם שינוי בטבעיים, רק שהיה הנס מלוּבש בטבעיים. וזו "מבלעדי אין אלהים", דא שור"ק בחינה שניה. ועוד הפעם הודיע לו משה רבינו עליו השלום לפרעה המדריגה השלישית, אני אחרון דא חיר"ק. במה שאמר לו "בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ כי עתה שלחתי את ידי ואך אותך בדבר ותכחד מן הארץ ואולם וכו' למען ספר שמי בכל הארץ": רצה לומר, כמו שאמרנו לעיל, שהשם יתברך מכרית ומגדע את הרשעים שיכירו כח מלכותו יתברך. ואפילו המדריגה התחתונה הם הנצוצות שנפלו בקליפה (רחמנא ליצלן), מוכרחים הם להכיר כח מלכותו יתברך. וזו שהודיע לו משה רבינו "כי אין כמוני בכל הארץ", אפילו במדריגה התחתונה שם כבודו, ולית אתר פנוי מיניה. "ובכל הארץ" דייקא, אפילו בארציות שם כבודו יתברך. והנה במכת ברד הודיע לו משה רבינו עליו השלום "למען תדע כי לה' הארץ": רצה לומר, שהודיע לו עוד מדריגה אחת שלא כדעת הפילוסופים, שדעתם (חס ושלוש) שהשם יתברך אין משגיח בעולם התחתון, כי הוא רם ומתנשא. ומשה רבינו הודיע לו שאינו כן. אבל האמת שהשם יתברך משגיח בכל הנבראים שבעולם, ומחיה אותם בכל רגע מאין ליש. והשגחתו בכל הנמצאים בעולם. שאפילו בשעה שהנכרי מתפלל אליו יתברך, השם יתברך שומע תפילתו ועוזר לו. כמו שהתפלל שלמה המלך עליו השלום "וגם אל הנכרי וכו'". וזו שהודיע לו משה רבינו עליו השלום "כי לה' הארץ": רצה לומר, שהשם יתברך משגיח בתחתונים, וממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ. והנה במכת ברד לא התפלל משה רבינו עליו השלום עבור שישלח את העם, כי משה רבינו ידע שלא ישלח את העם, כמו שאמר לו "ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלהים". ותפילת משה רבינו עליו השלום היה מפני שאמר "ה' הצדיק וכו'", התפלל עבורו למען תדע כי השם יתברך שומע אפילו תפלת הנכרי, כי הוא המשגיח בכל הנבראים שבעולם. וזה "כי לה' הארץ", דייקא:

ספר קדושת לוי - פרשת בא

נטה ידך על השמים ויהי חושך על ארץ מצרים וימש חשך ויט משה כו' ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. ועיין ברש"י שמדקדק על לשון "וימש חושך". וגם יש לדקדק שכתוב "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", הוי ליה לומר ולכל בני ישראל לא היה חושך. ויבואר על פי המדרש (שמות רבה יד) מהיכן החושך? מחושך של מעלה שנאמר "ישת חושך סתרו" (תהלים יח, יב). ויש להבין שיהיה החושך של מצרים מהחושך שכתוב בו "ישת חושך סתרו", שזה רומז על האור הנעלם. ונראה להבין על פי הגמרא "נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות": מאי זה הלשון "נתן עיניו בו"? וגם יש להבין הלא ענוש לצדיק לא טוב? ונראה, דהנה בהירות הבורא ברוך הוא הוא אין סוף, וכשעלה ברצונו לברוא עולמו בגין דיתקרי רחום כו', צמצם בהירותו כפי איכות המקבלים: לעולם השרפים כפי בחינתם, וכן לעולם החיות, ולעולם המלאכים, וכן לכל העולמות עליונים. והם תמיד במדריגה אחד כפי איכות קבלתם ביום הבראם. כי לא יביט למעלה ממדריגתו, כדי שלא יבטל לו ממציאיות בהירתו אין סוף, ולא למטה ממדריגתו. וזהו הרמז בפסוק (ישעיהו ו, ב) "בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו". פניו, שלא יביט למעלה ויתבטל במציאות. רגליו, שלא יביט למטה ממדריגתו. אבל ישראל עם קדושו, על ידי התורה והמצוות, עושים לבושים, ועולים ממדריגה למדריגה על ידי התורה והמצוות שיש להם:

והנה הרשעים אומות העולם שאין להם תורה ומצות, הם תמיד על מעמד אחד. וכשרוצים לשבור את הרשעים, אז מראים להם בהירות העליון, והם שאין להם תורה ומצות לעשות על ידם לבושים, לעלות ממדריגה למדריגה, וזה המפלה שלהם. וזה הרמז בגמרא "נתן עיניו בוי", הופיע עליו הבהירות העליון. וזה שאינו מדבק עצמו בתורה ובמצות אינו יכול לעשות לבושים, לסבול בהירות העליון השופע עליו הבהירות, ועל ידי זה נעשה גל של עצמות. ובזה יבוא הפסוק "וימש חושך": כי מלת "ימש" הוא לשון הסרה, וחושך מורה על הצמצום. וזהו "וימש חושך", שיסיר הצמצום כדי להשפיע עליהם בהירות העליון, והם שאין להם התורה והמצות זה בעצמו היה להם מפלה שלהם. וזה הרמז "ולכל בני ישראל", שישראל שיש להם תורה ומצות לעשות לבושים לעלות ממדריגה למדריגה, "היה אור במושבותם", היה יותר אור. ובזה יובן הגמרא (נדרים ח ע"ב) לעתיד לבוא יוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאין בה ורשעים נדונין בה. כי חמה מורה על בהירות העליון, ונרתיקה מורה על הצמצום. הרמז יגלה הבהירות העליון ויסיר הצמצום ואז צדיקים כו' ויובן:

ויאמר משה כה אמר ה' כו'.

ונראה, כי יש שני בחינות בעבודת הבורא יתברך. בחינה אחד, כשאנו רואים ניסים ונפלאות, שמשנה דברים הטבעיים ועושה בהם כרצונו. מכח זה ניכר שהוא יתברך מושל בכל, ומחויבים כל ברואיו לעבדו ביראה. והדרך השני, הכרה אמיתית במה שהוא יתברך ברא כל הברואים במאמר פיו. משום הכי בידו לשנותן. וזהו הדרך היותר טוב. ומכח זה אין חשוב אצלו הידיעה מצד הנס, כי זה לא יפלא שהבורא יתברך יכול לשנות הטבע, מאחר שיש לו השגה אמיתית שהבורא ברוך הוא ברא כל הנמצאים, וידוע זאת אצלו "כי כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ" ובברואיהם בכל עת ורגע. והנה החכם בחכמה אמיתית אין זה דרך הכרה מצד ניסים של השם יתברך, כי אין זה חשוב אצלו, כי כבר הגיע למדריגה גדולה מזו. ומשום הכי אין הנס בעיניו פלא כלל, כיון שהוא ברא הכל בידו לשנותן לכל אשר יחפוץ. וזהו שאלת החכם "מה העדות": רצה לומר, כיון שהוא יודע שאין הנפלאות פלאים מצד הבורא ברוך הוא, שזהו פשוט שיכול לשנותן למה שירצה, כי הוא בורא הכל. והנה מעשה פסח ומצה מורים על עבודת ה' מצד ניסים ונפלאות. על זה הוא שאלת החכם למה הוא כך, הלא אנחנו מכירים אותו יתברך הכרה אמיתית ולא יפלא ממנו דבר לעשות? על זה השאלה בא התשובה "אין מפטירין כו'". לפי מה שכתבנו, כי המצוה והפסח מורים על הניסים ונפלאות, וזאת העבודה העומדת לעד. ועיין בפסוק (שמות לח, כא) "אלה פקודי המשכן כו'". מה שאין כן הדרך השני, אין בא לאדם כי אם אחר קדושה וטהרה והתמדת עבודתו. אם כן, דרך העבודת שמכח ניסים ונפלאות הוא עומדת לעד:

וזה הרמז ממה שאמרו רבותינו ז"ל (פסחים קיט ע"ב) צריך שיטעום טעם מצה באחרונה. ובזמן המקדש פסח באחרונה, כדי שיהא נשאר הטעם, שמורה על עבודת ההכרה מצד ניסים ונפלאות. הרמז, שהעבודה הזאת היא עומדת לעד, ומשום הכי צריכה העבודה הזאת, למען אשר לא תמוש מפניו ומפי זרעינו עבודתו יתברך. מה שאין כן הכרה האמיתית הנ"ל, שאינה אלא לגדולים אשר בארץ המה, ובהיותם דבוקים בעבודתו יתברך ולא נפלו ממדריגתם. וזהו התשובה לחכם "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן": כדי שישאר טעמו בפיו, והוא רמז שהעבודה שהיא מכח ניסים ונפלאות לא תבצר, משום הכי צריכה העבודה הזאת המרמזת על הנפלאות. ובזה מתורץ הדקדוק הנ"ל למה אינו אומר על מה זאת:

או יבואר, כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים.

והענין הוא, שישראל עם קדוש יש להם תענוג וחיות מן התורה והמצות של השם יתברך. ותענוג של הרשע וחיותו הוא מדברים מאוסים, כמו שראינו: חזיר תענוג שלו מדבר מאוס. כן הרשע יש לו תענוג מדבר מאוס. ואם בא הרשע לחזור בתשובה, אזי מבין ויודע שהתענוג שהיה לו מקודם היה מדבר מאוס:

ועל פי זה נבאר מאמר רבותינו ז"ל (ביצה טז.) כיון שבא שבת נותן השם יתברך נשמה יתירה לישראל, ובמוצאי שבת נוטלה כמו שנאמר (שמות לא, יז) "שבת וינפש", כיון ששבת ווי אבדה נפש. ראוי לדקדק מה זה שמביא ראיה מן הפסוק "כיון ששבת"? הלא כשיוצא שבת אבדה נפש? ונבאר על פי מאמר רבותינו זכרונם לברכה (שבת קיח ע"ב) שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין. ובמקום אחר מבואר בגמרא אלמלא שמרו שבת ראשונה כו'. והענין הוא, ששבת מרמז על התשובה, כי שבת אותיות תשב. נמצא בשבת קודש עושים ישראל תשובה, ויודעים שהתענוג שהיה להם בחול היה מדבר מאוס. ומצער את עצמו כשיבא חול שלא יהיה להם ((חס ושלום)) עוד התענוג כמו שהיה להם בחול מקודם. וזו הוא "כיון שבא שבת", נותן השם יתברך נשמה יתירה לישראל, היינו שיהיה להם התענוג מתורה ומצות של השם יתברך. כשעושים תשובה ופוחדים, כיון "ששבת" ויש להם הנשמה יתירה, "ווי אבדה נפש" בחול, כשיבוא כמו שהיה להם מקודם. נמצא צריך שני שבתות: שבת אחד כדי לעשות תשובה, ולהבין שצריך להיות להם תענוג מעבודת השם יתברך מהתורה ומצות; ואז בשבת שני, אזי יש להם התענוג אמיתי. אבל כשיצאו ממצרים היה להם בהירות גדול, שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. נמצא אם היו שומרים שבת ראשונה, והיה להם התענוג אמיתי מתורה ומצות, היו נגאלין. אבל כעת, שיש חומר עב, צריך שבת אחד לזכך החומר ולעשות תשובה, ואחר כך שבת שני להיות התענוג מתורה ומצות של השם יתברך:

ואמרתם זבח פסח הוא לה'. והנה יש להבין שאנו קורין את יום טוב המכונה בתורה בשם חג המצות אנו קורין אותו פסח. והיכן רמז זה בתורה לקרוא יום טוב זה בשם פסח? והלא בכל התורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות? והנה כתיב (שיר השירים ו, ג) "אני לדודי ודודי ליי", היינו שאנו מספרים שבחו של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מספר שבח של ישראל. וכן הוא שאנו מניחין תפילין, וכתיב בהן שבח של הקדוש ברוך הוא. והקדוש ברוך הוא מניח תפילין שכתוב בהן שבח ישראל. ובזה יובן מה שכתוב בתנא דבי אליהו, דמצוה לספר שבחן של ישראל. ויש להשם יתברך נחת רוח מזה שמספר בשבחן של ישראל. ונראה הטעם, משום דאסור להסיח דעת מתפילין. ומצוה על כל אדם לעסוק תמיד בתפילין, דהיינו או לספר השבח של ישראל -- דהיינו תפילין דמארי עלמא שכתוב בהן שבח של ישראל כדאמרינן בגמרא (ברכות ו.) תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו "מי כעמך ישראל כו" -- או לספר בשבח של הקדוש ברוך הוא, דהוא תפילין של ישראל שכתוב בהם שבח השם יתברך, דהיינו שמע, קדש, והיה כי יביאך. ונמצא תמיד אנו מספרים שבח השם יתברך, והשם יתברך מספר שבח ישראל. והנה חג המצות נקרא על שבח ישראל. ועיין ברש"י על פסוק "ויאפו את הבצק עוגות מצות גוי וגם צדה גוי". ועיין ברש"י מגיד שבחן של ישראל כו', שמפורש בקבלה זכרתי לך כו', עיין שם. ונמצא נקרא חג המצות על שם שבח ישראל, שאפו את הבצק עוגות מצות. ולזה בתורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות: כביכו"ל השם יתברך מספר שבח של ישראל. ואנו קורין היום טוב בשם פסח, על שם שבח השם יתברך, "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח כו", שהוא שבח השם יתברך על דרך הפסוק "אני לדודי ודודי ליי":

או יבואר ואמרתם זבח פסח הוא לה', היינו כשתדברו בתורה ובתפלה, וזהו פסח: פ"ה ס"ח. תראו שיהיה בחינת "הוא", היינו נסתר, יהיה להן בחינות התגלות ודו"ק:

ספר קדושת לוי - פרשת בשלח

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר. יש להבין דהא עיקר השמחה הוא בלב. ואם כן מה צורך לדבר ולשיר בעת השמחה? והענין הוא, דהשמחה שבלב היתה נפסקת לשעה או ליותר, אבל כשהאדם מדבר דיבורים בעת שמחתו, השמחה מתפעלת ונתרבה יותר ויותר. ולכן, עם בני ישראל כשנקרע הים לפניהם רצו להרבות השמחה, ולהשתעשע עם בוראם, ושלא להפסיק. על כן נכנסו לגדר הדיבור, ושוררו לו בני אלים בכדי להרבות התענוג. וזהו פירוש הפסוק "אז ישיר כו' ויאמרו לאמר": רצה לומר, שאמרו דיבורים בכדי לאמר יותר ויותר. וזולת זה אין למלת "לאמר" הבנה, דהא כולם אמרו, והאיך שייך כאן לאמר לאחרים:

או יאמר, על דרך שבארנו במקום אחר. שעיקר התענוג והשמחה הוא שזכינו לעבוד את בוראינו, בורא עולמות עליונים ותחתונים עד אין קץ. וכל העולמות עובדים אותו, שרפים וחיות ואופנים. ואף על פי כן "יעקב בחר לו יה" שיהיו עובדים אותו. ונמצא שהעבודה שאנו עובדים את בוראינו היא עצמה תענוג גדול לנו. וזהו "אז ישיר משה ובני ישראל": ומפרש המקרא מה היה שירתם ושמחתם, ואמר "את השירה הזאת לה": פירוש, על שזכו לאמר שירה לפני המקום. וזהו "ויאמרו לאמר": רצה לומר, שכל אמירתם היה על שזכו לאמר:

או יבואר אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר. להבין הלשון שאמר "ישיר" ולא אמר שר. נראה לפרש בעזרת השם, דהנה הבעל שם טוב אמר פירוש הפסוק (תהלים קכא, ה) "ה' צלך", שהשם יתברך ברוך הוא מתנהג עם האדם גם כן כמו הצל. כמו שכל מה שהאדם עושה גם הצל עושה, כן הבורא ברוך הוא מתנהג עם האדם גם כן, כמו שהוא עושה. ונמצא, כשישראל אמרו השירה בשעת גאולת מצרים, אזי היה הקדוש ברוך הוא גם כן שר כביכול את השירה הזאת. והנה "ישיר" לשון יפעיל הוא. וכך פירוש הפסוק: "אז ישיר", כלומר שישראל פעלו בשירתם "את השירה הזאת לה", כלומר שהקדוש ברוך הוא כביכול גם כן ישיר את השירה הזאת. "ויאמרו לאמר", שהיו אומרים שיאמר השם יתברך גם כן את השירה ודו"ק:

או יבואר אז ישיר משה, ועיין ברש"י שר לא נאמר כו' אז עלה בדעתו לשיר שירה. לבאר דברי רש"י, הכלל כשאדם רואה גדולת הבורא, אז יראה ורעד ופחד אחזתו, ואי אפשר להיות לו אז תענוג כיון שהוא ביראה גדולה. רק באמת, אחר היראה, השם יתברך משפיע כל הטובות, וזה הוא התענוג. ובאמת, בעת שמשיג ורואה גדולת הבורא, אז הוא מלא יראה, ומתישב בלבו שאחר כך יגיע מזה תענוג גדול. והנה התענוג הוא בחינות שירה. והנה בכאן כתיב "ויראו העם את ה'", ובשעת היראה אי אפשר להתענג מזה. רק שעולה על המחשבה שאחר כך יהיה מזה תענוג. וזה שפירש רש"י אז בשעת היראה עלה בלבו לומר שירה זו התענוג אחר היראה:

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. דהנה אנו בני ישראל בתפלתנו ובמעשינו הטובים מעוררים רחמים ורב טוב ושפע וברכה לכל העולמות מהשם יתברך. וזה הוא רצונו, שעל ידי מעשינו הטובים יהיה נמשך טובו יתברך לכל העולמות. אך להבין, דהא מה שאנו עושים רצון יתברך גם כן, הכל מאתו יתברך כמו שאמרו חכמינו ז"ל (קידושין ל ע"ב) אילמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לעמוד נגד היצר הרע. ואם כן הכל הוא ממנו יתברך, מה שאנו יכולים לעשות רצונו יתברך, ולהמשיך טובו הוא הכל ממנו יתברך. ואם כן, מה הוא זה שרוצה השם יתברך שאנחנו במעשינו הטובים נמשיך שפע וטובו יתברך, שיהיה על ידי מעשינו? הלא הכל הוא ממנו יתברך, והוא יתברך העוזר לנו לעשות רצונו, ולהמשיך טובו יתברך על כל העולמות? והוא יתברך הוא המטיב והכל ממנו. אך זה היה מרגלא בפומיה דמורי ורבי הצדיק מורינו דוב בער נשמתו עדן, להבין זה שהוא למשל: כמו אב שמנסה את בנו, מנסה ומקשה לו איזה קושיא, והנה אף על פי שאין בנו עומד בשכלו על הדבר בעצמו, עוזר לו אביו שיבין הדבר, ויש לו נחת רוח מזה. הגם שבנו לא הבין בעצמו ובשכלו, רק אחר שעזר לו הוא בעצמו, על כל זה יש לו נחת רוח מה שנקרא על שם בנו שמבין בשכלו הדבר הזה. כן הוא הענין בו יתברך: הוא אבינו, שגם שכל מעשינו הוא בעזרתו יתברך, ואילמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו (חס ושלום) אין יכול לו, ובעצמינו אין אנו יכולין לעשות רצונו, רק שהוא יתברך עוזר לנו, רצונו יתברך שיקרא על שמינו. שאנו עושים הדבר להמשיך שפע ורב טובו, ויקרא שאנחנו עושים הדבר, עד כאן דבריו. ולפי זה נראה לי פירוש הפסוק "עזי וזמרת יה", שהעוז והחוזק והזמרת, מה שאנו יכולין לעשות רצונו יתברך, ולהודות ולהלל ולזמר לפניו יתברך, ולהמשיך רב טובו יתברך עלינו ועל כל העולמות, הוא הכל מהשם יתברך. ואף על פי כן "ויהי לי לישועה", שהשם יתברך קורא את

הישועה על שמינו. וזהו "ויהי לי", שהגם שהכל הוא מאתו יתברך, "ויהי לי": השם יתברך קורא אותנו על שמינו:

ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. יבואר, דאיתא בגמרא דסוכה (נב.) דלעתיד לבא הקדוש ברוך הוא יקח היצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני רשעים, הללו בוכים והללו בוכים, צדיקים בוכים שנדמה להם כהר גבוה, ואמרו איך יכולנו לכבוש את הר גבוה כזה, והרשעים בוכים שנדמה להם כחוט השערה, ואמרו איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה כזו. נמצא לעתיד לבוא, כשהקדוש ברוך הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות, והאומות יעשו עמנו מלחמה ויצירו לנו, בוודאי נדמה להם היצר הרע כהר. שאם היה כחוט היו מניחים לנו לילך לארצנו, ולא היו מצירים לנו. אלא וודאי הוא להם כהר, ובאמת יהיה כחוט השערה. לזה ישפוט עמם ה'. וזה כוונת הכתוב "ועלו מושיעים", לעתיד. "בהר ציון", כי מושיעים הם ישראל צדיקים, ונדמה להם כהר כנ"ל. ועלו בהר הזה "לשפוט את הר עשו": בשביל מה שנדמה להאומות היצר הרע כהר? כי באמת לעתיד יהיה היצר הרע כחוט כנ"ל:

ספר קדושת לוי - פרשת יתרו

בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני. דהנה ידוע, דרב יוסף נקרא "סיני", מחמת שהיה בקי בהלכות, והיה כולל כל השמעות ומסכתות, וכינו אותו בשם "סיני". והא חזינן דתיבת "סיני" הוא מורה על כוללות הכל, ששם נכללו כל התורה והדיבורים. והנה ידוע דקול הוא בחינה כוללת מכמה בחינות: מאש, ורוח, ומים. והנה דיבור אלהים אין לשער מה שיכול לכלול, ואצלו יתברך אין חילוק בין קול לדיבור. כי יכול לכלול בדיבור כל הענינים כמו ששמענו בהר סיני "אנכי" "ולא יהיה לך", ושני דיבורים אלו כללו כל התורה, מה שאין הפה יכול לדבר. אבל דיבור הגשמי אי אפשר לכלול זולת דיבור אחד. אמנם כשאדם מאמין שכל הבלים והדיבורים היוצאים מפיו הם הכל כח וחיות הבורא, ורוח ה' דיבר בו. ואז כשמקשר הדיבור בקול, והקול במחשבה, בשורש הרוחני וחיות אלהות, אז אף על פי שאין הדיבור יכול לכלול כמה דיבורים, יכול הוא להיות מכמה ענינים וכמה שכליים. והדיבור מתפוצץ לכמה חלקים, כיון שהוא דיבור אלהים. כמו שאנו רואים בתורה: כל דיבור של משה שכתוב בתורה, כל תיבה כלול מכמה ענינים בדילין, ומתפרשין לכמה גוונים. לכן דברי התנאים ואמוראים, כל דיבור כלול מכמה ענינים, מחמת שהיה דיבורם נקשר בשורש וכוחות אלהות. והנה כתיב (תהלים קכה, ב) "ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו": דירושלים הוא כנסת ישראל, ששם נכללו כל הדברים. והוא מסובב מן ההרים ואין הרים אלא אבות, ששרשי הקדושה ברוחניות בעולמות העליונים מסבבים הכנסת ישראל. וכל אחד מישראל צריך שיהיה דבוק בהשורש, ויהיה השורש מאיר להענף בלי שום מסך, ובלי שום תערובת רע (חס ושלום). וכל אדם צריך לדבק במידותיו הקדושים, וצריך האדם להיות עושה חסד בעולם. אך העיקר שיהא החסדים טובים, שהם החסדים מן השורש, חסד עליון, ולא יהיה בו חלק רע. כי אף על פי שהחסד הוא טוב, מכל מקום לא יהיה מעורב בו רע, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (קהלת רבה ז) כל הנעשה רחמן על האכזרים וכו'. וצריך להיות החסד כולו טוב. וכמו כן הגבורות, מה שצריך האדם להתגבר על יצרו ולהכניע כל חלק הרע, לשעבד תחת הטוב. ואז כשבא האדם לעבודה אמיתית ומדבק את עצמו בשורש האמת, ששם כלול כל הגוונים. ואדם צריך להתדבק בכל המדות, בחסד וגבורה שלו, ורחמנות שלו, כשהוא באמת ואז הוא כלול מג' קווין. כי במדת האמת כלול הכל. וזה בחינת שיי"ן הכלול מג' קווין. וזהו "בחודש השלישי", שהוא בחינת האמת, שהוא השי"ן, שהוא משולש מחסד וגבורה והתפארת. כשאדם מגיע לבחינת האמת, אז הוא יוצא מכל חלקי הרע ומכל המצירים. וזהו שכתוב "לצאת בני ישראל מארץ מצרים", שהם יוצאים מכל ענפי השיעבוד תחת הרע, ונהפוך שכל החלקי הרע נכנעים תחת הטוב והאמת. וזהו שכתוב "ביום הזה", בבהירות זה שהוא עצם הקדושה. על ידי זה "באו למדבר סיני", יכולים לבא לבחינת הדיבור של סיני, שהוא כולל כל הדיבורים וכל ענינים. וכמו שאדם מדבק

את עצמו במדה הכוללת, כמו כן הדיבור שלו נעשה סיני, וכולל הכל, ויכול לפעול בדיבורו כל מיני השפעות טובות לכנסת ישראל, ל כל מיני חסדים וישועות לזרע ישראל אמן :

ויאמר ה' אל משה רד העד בעם כו' ויאמר משה אל ה' כו' ויאמר אליו ה' לך רד. והנה רש"י ז"ל מפרש שמזרזין כו'. והנראה כן, דהנה משה רבינו עליו השלום היה מאמין בדברי הבורא יתברך באמונה גדולה ושלימה, והיה מקיים דברי הבורא יתברך תיכף כששמע הציווי מפי הבורא יתברך בזריזות גדול. והנה משה רבינו עליו השלום היה סבור, כמו שהוא מאמין לדברי הבורא יתברך ואינו עובר על דבריו, כן האמונה וההנהגה בלב כל איש ישראל. ובאמת אין אנו במדריגה גדולה כמשה רבינו עליו השלום, "אשר ידעו ה' פנים אל פנים כו'", והיה רואה תמיד, כל עת, גדולת הבורא יתברך שמו. והיה לו אמונה חזקה לשמור הציווי אשר יצא מפי ה', ושלא לעבור (חס ושלום) על רצונו. כי היה תמיד דבוק בה' והיה במדריגה גדולה. וזהו הרמז בפסוק הנ"ל "ויאמר ה' אל משה רד העד בעם כו' ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות כו' כי אתה העדותה וגו'": כלומר, משה אמר אל ה': למה אשוב לומר עוד להם, כיון שצוית להם פעם אחד, בודאי לא יעברו על דבריך. כי זה היה זר בעיני משה שיהיה אדם בעולם שיעבור על ציווי הבורא יתברך. כי משה היה במדריגה גדולה, והיה סבור שאי אפשר לאדם בעולם שיעבור על ציווי הבורא יתברך. וזהו "ויאמר אליו ה' לך רד כו'": השם יתברך אמר למשה, אתה במדריגה גדולה, ואתה תמיד דבוק אלי, לכך קשה לך איך אפשר לעבור אדם על ציווי שלי. "לך רד": כלומר, רד ממדריגתך, ותראה שבמדריגה התחתונה יכול אדם לעבור על ציווי שלי, ולכך לך פעם שנית והעד בס :

אנכי ה' אלהיך. ואמרו רבותינו ז"ל (שבת קה). "אמירה נעימה כתיבה יהיבה". הכלל, כי צריך האדם לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד". והנה אי אפשר לאדם לדבק מחשבתו תמיד לה', רק הכלל הוא כשאדם עובד כדי לעשות נחת רוח ותענוג להבורא יתברך, אז זה התענוג בעצמו מעורר אותו לדבק מחשבתו להבורא יתברך. והנה "אמירה", היינו דיבור, והוא אינו תמיד. אבל מה שהוא כתוב בכתב הוא תמיד. וזהו הרמז "אמירה נעימה", מה שאדם עובד את הבורא יתברך כדי לעשות לו תענוג, כי נעימה הוא לשון תענוג, "כתיבה יהיבה", זה הוא לו תמיד לעורר אותו בכל רגע, לדבק מחשבתו להבורא יתברך :

או יאמר, אנכי ה' אלהיך, ודרשו חכמינו ז"ל: לפי שבים נגלה להם כבחור, ובמתן תורה נגלה להם כזקן מלא רחמים, ושמא תאמר (חס ושלום) שתי רשויות, לכן אמר אנכי, אני הוא שהייתי בים ואני הוא במתן תורה. והנה צריך להבין מה זה שבים נגלה להם כבחור ובמתן תורה נגלה להם כזקן וכו' שתי רשויות כו'. להבין כל זה על פי מה דכתוב בכתבי האר"י ז"ל בחג הפסח הוא מוחין דקטנות ובחג השבועות הוא מוחין דגדלות. ואבינה לכם דבריו, מה זה מוחין דקטנות ומוחין דגדלות. כי יש שני מדריגות צדיקים, יש צדיק שעובד להבורא ברוך הוא בשביל עולם הבא, וזה הנקרא בספר המדע להרמב"ם שלא לשמה. ויש צדיק שעובד להבורא ברוך הוא לשמה, היינו שלא לשם טובתו, רק לשמח את הבורא, ולעשות לו נחת רוח. ושמא תאמר שמדריגה הא' לאו כלום היא, אינו כן. כי מי שהוא חכם יכול לעבוד הבורא ברוך הוא בשביל עולם הבא גם כן, ותהיה העבודה לשמה. כי למשל, יש בן קטן שאין לו דעת, כשעושה לו אביו בגד נאה כשבא אצל אביו אינו בא רק להתפאר, ולא לנחת לאביו. ובן גדול, שיש לו דעת, הוא מכוון לבא אצל אביו מלובש בבגדים שעשה לו אביו, כדי לנחת אביו, כי יש לו תענוג גדול מזה. וכן בנידון דידן: מי שהוא בן חכם יוכל לעבוד לבוראו שלא לשמה, היינו בשביל עולם הבא, ויהיה לשמה מחמת שכוונתו בזה שרוצה עולם הבא שיהא מלובש בבגדים נאים, ויהא נחת רוח ושמחה בזה לאביו שבשמים. כי להיפך (חס ושלום) אינו יכול לסבול צרות בנו אוהבו. וזהו כוונתם, שמתוך שלא לשמה בא לשמה: היינו, שרוצה כל הטובות בשביל שיהיה נחת רוח להבורא בזה. ונמצא זה שעובד לטובתו, שלא לשמה, זה נקרא מוחין דקטנות, רצה לומר קטנות השכל, כמו הבן קטן

דלעיל שעושה רק לטובתו. ומי שחננו ה' בבינה, ומעלה השלא לשמה גם כן לשמה כנ"ל, הוא נקרא מוחין דגדלות, כמו הבן הגדול הנ"ל שעושה זאת בחכמה נפלאה. ונמצא מוחין דקטנות הוא לבוש למוחין דגדלות, כי בלא קטנות אין יכול לבא למוחין דגדלות: וזהו כוונת האר"י ז"ל שכתב בפסח מוחין דקטנות. כי במצרים היו בקטנות, והיו עובדין שלא לשמה כמאמר הכתוב (שמות ג, ז) "שמעתי את צעקת בני ישראל מפני נוגשיו". וזהו גם כן כוונת בעל האגדה, שמתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו במצרים. ובוודאי לא יעלה על הדעת (חס ושלוש) שעבדו עבודה זרה ממש, רק שהיו עובדין שלא לשמה. וזה נקרא עובד עבודה זרה, מחמת שעובד את עצמו, ולא עובד להבורא ברוך הוא בגין דאיהו רב ושליט. וזה מוחין דקטנות. ובחג השבועות הוא מוחין דגדלות: אחר שקבלו התורה ואמרו "נעשה ונשמע" ובוודאי היו עובדין לשמה. ולזה נקרא מוחין דגדלות. וזהו כוונת חכמינו ז"ל לפי שבים נגלה להם כבחור, רצה לומר, בחור הוא לשון קטנות, והיו במוחין דקטנות. ובמתן תורה נגלה להם כזקן, פירוש, היו עובדין במוחין דגדלות בחכמה גדולה כזקן, והיינו לשמה. ושמה תאמר שתי רשויות, פירוש שתי מיני עבדות הן, לכך אמר "אנכי", אני הוא שהייתי. פירוש מי שהוא בן חכם, אזי הן לו רק עבדות אחד, והיינו שמעלה השלא לשמה גם כן לשמה, ומה שעובד או מתפלל לטובתו הוא גם כן בכונה זאת, שיהא נחת רוח להבורא ברוך הוא כנ"ל. נמצא שאין ב' רשויות, רק רשות אחד. כי מן השלא לשמה נעשה גם כן לשמה ודו"ק:

ספר קדושת לוי - פרשת משפטים

והשתחיתם מרחוק. יש לומר, דהנה הבורא ברוך הוא אצלו יש כביכול שני בחינות, רחוק וקרוב. בחינת רחוק, הוא שאנו מאמינים שהאור אין סוף ברוך הוא הוא קדמון לכל הקדומים, ואין שום בריה בעולם יכול להשיגו. כי אי אפשר למחשבה להשיגו, מחמת דהמחשבה הוא מיוחד, והקדוש ברוך הוא קדמון לכל, ואין שום אופן ושרף אשר ישיג אותו, כי הוא למעלה מן השגה. וזהו בחינת רחוק, שהוא רחוק ומובדל מן השגה. ובחינת קרוב, הוא שאנו מאמינים שהבורא ברוך הוא ממלא כל עלמין, ובגו כל עלמין, ומקיף כל עלמין, לית אתר פנוי מיניה, כי מלא כל הארץ כבודו. וזו היא בחינת קרוב. ואנו בני ישראל צריכים להאמין בשני בחינות הנ"ל. האחד הוא רחוק והשני הוא קרוב. וזהו פירוש הכתוב "שלוש לרחוק ולקרוב אמר ה'": לאותו צדיק שיאמין שהשם יתברך הוא רחוק וקרוב, לזה השם יתברך ברוך הוא ממשיך כל מיני השפעות לעולם. והנה יש בחינות אהבה ויראה. והנה יראה לא שייך רק שאנו מתיראים מפני הדבר שהוא למעלה ממנו, וזהו בחינת רחוק, ששם נופל היראה. אבל מבחינת קרוב מגיע האהבה. וזה שכתוב "והשתחיתם", דהוא בחינת יראה, שמשתחוה לזה, אמר "מרחוק" כנ"ל, מאותו הבחינה של רחוק השיגו בחינת היראה. או יש לומר, דהנה האר"י ז"ל כתב בכוונת עלינו, בואנחנו כורעים: בהשתחוויה שאנו משתחווים אנו ממשיכין שפע רב מאין סוף ברוך הוא לתוך העולמות. וזה שכתוב "והשתחיתם": היינו, שתמשיכו שפע רב מבחינת רחוק הנ"ל ודו"ק:

ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים. דעת רש"י ז"ל שהיה קודם מתן תורה, ושבע מצות שנצטוו בני נח ופרה אדומה ושבת כו'. והקשה הרמב"ן ז"ל, ואינו נכון שיהיה על שנצטוו בני נח, ושנאמרו להם במרה, שכבר שמעו. ולא יאמר "ויספר" אלא בחדשים אשר יגיד. ולי נראה דברי רש"י כהוגן. שכפי משמעות הש"ס היה קודם מתן תורה כמבואר באור החיים. דלכאורה יש להבין על לשון "ויבא משה ויספר לעם", דכפי דעת רש"י ז"ל שאמר להם ז' מצות של בני נח ופרה ודינין ושבת איננו שייך לשון "ויספר לעם", כי אם ויצו את בני ישראל. ולשון "ויספר" איננו מובן. לכן נראה, כי באמת אלו נצטוו במרה, וכן ז' מצות שנצטוו כבר, רק שמה רבינו עליו השלום היה מספר לעם גודל הפעולה שפעלו ישראל בקיום הז' מצות ובמצות שנצטוו במרה, והאיך שהקדוש ברוך הוא משתעשע בקיום המצות, ושכל העולמות והנשמות תלוין בהן. וסיפר משה גודל מעלות המצות שקיימו ישראל, דהיינו ז' מצות ומה שנצטוו במרה. ונמצא "ויספר לעם" לא קאי אצווי מצות, שהרי כבר נצטוו. רק מלת

"ויספר לעם" הוא שמספר להם גודל המעלות והשעשועים שפעלו ישראל בקיום המצות ההם. אז כיון ששמעו ישראל גודל השעשועים שמשמעו הקדוש ברוך הוא בקיום המצות, והשפע והששון והשמחה שמשפיעין ישראל בכל העולמות על קיום מצות הבורא ברוך הוא, אז ענו ואמרו "כל אשר דיבר ה' נעשה". כלומר, שאנחנו רוצים עוד במצות, כדי שישמענו כביכול הקדוש ברוך הוא, ושישפיע הקדוש ברוך הוא עוד שפע רב וברכה וחיים בקיום המצות. וזהו "כל אשר דיבר ה' נעשה": כלומר, שאנחנו רוצים עוד במצות הבורא ברוך הוא. ומה שאמרו עוד בפעם השני "כל הדברים אשר דיבר ה' נעשה ונשמע", נבאר אם ירצה השם:

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת כו'. דהנה האדם בעבודתו להשם יתברך בתורה ובמצות מביא תענוג גדול למעלה. וכשאדם רוצה לידע אם השם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, הבחינה הוא על זה: אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו, ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא, אז בוודאי מוכח שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר "ומראה כבוד ה' כו'": שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה', והקדוש ברוך הוא נהנה ממנו, ולזה "כאש אוכלת", אם לבו בוער כאש וקל להבין:

ספר קדושת לוי - פרשת תרומה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחושת. דהנה כל האדם מחויב לעבוד את הבורא ברוך הוא במעשה ובמחשבה. שעל ידי הכוונה והמחשבה קדושה אזי בזה מקים לשכינתא מעפרא. והמעשה הוא בכדי שיתרומם האדם ולהטיב לעצמו. ובה מיושב הכתוב "כל איש אשר ידבנו לבו", דהוא מרומז על המחשבה, על ידי זה "תקחו את תרומתי", רצה לומר, שבזה יתרומם השכינה כביכול. "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם": רצה לומר, זה התרוממות אשר האדם לוקח לעצמו, זה הוא בא על ידי המעשה, דהוא "זהב וכסף ונחושת", רצה לומר על ידי העובדא ודו"ק:

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו. ופירש רש"י וכן תעשו לדורות. ומקשה התוספות, הלא לא היה שוה מזבח שעשה משה למזבח שעשה שלמה, וכן הקשה הרמב"ן. אך לפי דברינו הנ"ל ניחא, דכוונת הכתוב "וכן תעשו" הוא המכוון לדבר אחר. דהנה באמת תבנית המשכן וכל כליו אשר הוכרח הכל להיות מצויר על נכון, בגובה ובקומה ובמשקל ובמדה. וזה היה לבוש וציור לרוחניות הקדושה. וכפי הנבואה שראה משה בהר סיני, וכל ישראל וכפי שהמשיכו רוחניות הקדושה בעבודת שלהם, כך היה בערך זה צריך להיות הלבוש, דהוא הכלי והמשכן עשוי כתבניתו. וידוע דברי חכמינו ז"ל (סנהדרין פט.) דאין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, רק כל אחד לפי בחינתו וכפי שעובד השם, באותו הבחינה עצמה נראה אליו רוח הנבואה. משום הכי משה ודור המדבר, כפי ערך עבודתם ורוח גבורתם אשר השיגו בהר סיני, כך היו צריכין לעשות צורת המשכן ותבנית הכלים, אשר נעשים לבוש לאורות הרוחנים של הקדושה. ואם כן, כך הוא פירוש הכתוב "ככל אשר אני מראה אותך כו'": כפי גדר הנבואה כך יהיה תבנית המשכן וכל כליו. "וכן תעשו" לדורות, רצה לומר, בכל דור ודור כשתרצה לבנות בית המקדש, יהיה עשייה כתבנית הנבואה אשר ישיג אז, כך יעשה הציור של המקדש והכלים. ושלמה כפי עבודתו ורוח נבואתו אשר השיג, כך היה עושה הציור. ולא קשה כלל קושית הרמב"ן דהלא המזבח לא היה דומה עיין שם. וזהו אינו, דאדרבה, כך היה הציורי שלא יעשה תמיד על ציור אחד, רק כפי השראת הנבואה כך יהיה מצויר למטה תבנית הכלים:

ועוד נראה לתרץ, כי "כן תעשו" חוזר על "כל אשר אני מראה": כמו שאתה אינך רשאי לשנות, רק לעשות "כאשר אני מראה אותך", "כן תעשו" לדורות "כאשר אני מראה" על פי הנביאים אשר יהיו באותו הדור. וקל להבין:

וראה ועשה בתבניתם כו'. פירש רש"י, מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא. ויש להבין, הלא גם בשאר כלי המשכן כתיב "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן כו'!" ועוד גוף הדבר: למה נתקשה משה במעשה המנורה? ונראה, כשכל העולמות מסתכלים בהבורא יתברך בהירות עליונות אשר למעלה מכל העולמות, אז מחמת גודל בהירות הזה הם ביראה ופחד, עד שהם מתבטלים במציאות. ואין להם שום שמחה כלל מחמת היראה ופחד שיש להם עד שהם בטלים במציאות. ועיקר השמחה הוא כשהם חוזרים לעצמותם, ובהירות הבורא יתברך מצמצם עצמו, ומתלבש עצמו בלבוש בעולמות. אז הם בשמחה:

וזהו הרמז במאי דאמרינן בגמרא משנכנס אדר מרבין בשמחה. הרמז "משנכנס", כשהעולמות חוזרים לעצמותם, ומתלבשים עצמם בשפע מהבורא ברוך הוא. כי מלת "אדר" הוא לשון לבוש, מלשון אדרת אליהו. "מרבין בשמחה", אז הוא עיקר השמחה. אבל קודם לזה, בעת הסתכלותם, אז הם ביראה עד שהם בטלים במציאות....
ובזה יבואר הנ"ל, כי איך אפשר להשיג בהשגה בהירות העליון אשר לא יצמצם עדיין בעולמות? אך על ידי התלהבות אשר יש לו לאדם לדבק בהבורא יתברך שמו, על ידי התלהבות ההוא ישיג בהירות העליון אשר עדיין לא נתלבש כלל בהעולמות, אשר מזה בא החיות על כל העולמות כדכתיב (משלי טז, טו) "באור פני מלך חיים". והנה המנורה הוא רומז על השפע אשר עדיין לא נתלבש בעולמות. וזה הרמז נתקשה משה וגו': הרמז, היה קשה לו איך לדבק ולהשיג בהירות העליון? וזה הרמז, שהראה לו הקדוש ברוך הוא המנורה של אש: הרמז, על ידי התלהבות ישיג זאת. וזהו של אש. אבל שאר מלאכת המשכן רומזים על השפע אשר התלבש בעולמות, ובוודאי לא היה קשה לו להשיג ודו"ק היטב:

ועשית ללאות תכלת וגו'. יובן על פי מאמר חכמינו ז"ל (מנחות מג ע"ב) תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד. הנה על דרך משל: כשאדם בונה בנין, אז הבנין הוא תחילה במחשבת הבונה. ואחר כך הוא התפשטות הבנין איך לבנות. ואחר כך הוא עשיות הבנין, ותכלית הבנין לאיזה דבר נבנה הבנין, מי ידור בבנין זה. ונמצא יש בכאן ארבעה בחינות. המחשבה, והתפשטות המחשבה, ועשיה, ותכלית העשיה. והנה כשהמחשבה מתגלה בעשיה, אז האדם הדר בו והוא תכלית העשיה, הוא מלא כל טוב. וכך הוא בהבורא ברוך הוא. כי בתחלה היה המחשבה, ואשר עלה במחשבה לברוא את העולם היה רק בשביל ישראל. ונמצא ישראל הם התכלית העשיה. ובאמת, כשהמחשבה מתגלה, אז ישראל הם מלאים כל טוב. ועל הבחינה הזאת יעשה כל הניסים לישראל כאשר ביארנו בברכות מגילה, שהרמז הוא "מגלה יו"ד". וכשהמחשבה זאת מתגלה, אז כל הארבעה בחינות ביחוד גמור. וזהו הרמז "תכלת", כלומר תכלת דומה לים הוא עשיה, וים הוא עשיה דומה לרקיע הוא התפשטות (על שם "לרוקע הארץ על המים"). ורקיע דומה לכסא הכבוד, היא המחשבה. ועל הבחינות אלו הרמז של שם הוי"ה ברוך הוא, ארבע האותיות ושם של אדני"י, כי היו"ד והי' רומז על המחשבה, והוא"ו רומז על התפשטות, והי"א אחרונה רומז על העשיה אשר ממנו נעשים כל העולמות. ושם של אדני"י הוא הרמז על תכלית העשיה ודו"ק:

ספר קדושת לוי - פרשת תצוה

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור. נראה, דהנה היצר הרע מפתה לאדם לאיזה תאות רעות ואהבה רעה, ורוצה להפסיק האדם מעבודת הבורא. אך התקנה לשבר אותו, ולהעלות כל המחשבות וכל התאות אל הקדושה, לעבודת הבורא ברוך הוא. ויאמר האדם אל לבו: מה אם יש לי תאוה אל דבר גשמיות וסכלות, מכל שכן שיש לי להיות תאוה אל הבורא בעבודתו ברוך הוא! אם יש לי יראה מדבר גשמי, מכל שכן שיש לי לירא ולפחוד מפניו יתברך! ואז נעשה הרע כסא אל הטוב. ולכך עבור זה עשה השם יתברך שיהיה האדם מרוחק מהשם יתברך. דאם היו כל בני ישראל עובדים את השם יתברך בתמידות, לא היה השם יתברך מקבל תענוג, כי תענוג

תמידי אינו תענוג. אבל כשיש התרחקות, ואחר כך האדם משבר כל המסכים ומדבק עצמו בעבודת השם, אז על ידי זה מגיע תענוג גדול להשם יתברך. והנה הצדיק צריך להעלות כל המחשבות זרות, ולכך לפעמים נופל להצדיק פתאום איזה מחשבה זרה. והוא כדי שיעלה הצדיק המחשבה זרה בתפלתו ובדיבורו. וזה גם כן עשה השם יתברך לכבודו, כי אם לא היה הצדיק מעלה את אחרים, אז לא היה מגיע להשם יתברך תענוג מהצדיק, מחמת שהוא עובד השם יתברך בתמידות. אבל לפי שמעלה בני אדם, אז כיון שמתרבה השמחה על ידי הצדיק שמעלה בני אדם אחרים, אז גורם בעבודתו שמחה, אף שהוא בתמידות. וידוע דכל המחשבה הוא אותיות מאיזה אהבה או מאיזה יראה. והנה כל המחשבות זרות באים ממאנון תבירין, והם נקראים אותיות שבורין כנודע. והצדיק צריך להעלות הכל. וזהו שאמר הכתוב "ואתה תצוה וגו' ויקחו אליך שמן זית זך": רצה לומר, שתראה להעלות הכל, כל המחשבות דהם נכללים באותיות, דהם כ"ז אתוון הם אותיות ז"ך. "כתית": רצה לומר, אותן האותיות אשר הם כתותים ושבורים. "למאור": שצריך הצדיק להעלות ולמשוך להם הארה של קדושה. וכל זה "להעלות נר תמיד": על ידי זה שהצדיק מעלה כל המחשבות זרות אז עליה ותענוג להארה של הצדיק אשר נקרא "נר תמיד", רצה לומר שהוא עובד השם בתמידות. על ידי זה שמעלה אחרים, אז גורם שמחה למעלה:

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב ועשו בגדי אהרן לקדשו גו'. נראה, כי משה קדש את אהרן שיהא אהרן לבוש לקודשא בריך הוא ושכינתיה. כי נשמת הצדיקים המה כלים למדת עליונים. וזהו "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך": שיהא מנשמת אהרן בגדי קודש. ופירוש "לכבוד ולתפארת": היינו, קודשא בריך הוא ושכינתיה. וחכמי לב יעשו מלבושים של אהרן בעצמו, לכן לעיל כתיב "לאהרן", ובחכמי לב כתיב "אהרן":

והם יקחו את הזהב ואת התכלת. עיין פירוש רש"י שפירש החכמי לב יקחו מן המתנדבים את הזהב. ויש ליתן טעם על שהיו עושין בגדי כהן משל צבור. דהנה הכהן אף שהיה עושה עבודה ומקריב קרבנות, לא היה עבודתו שלימה אם לא התלבש את עצמו באהבת ישראל. כי כל כהן דלא רחים לעמא לאו פולחניה כלום....

ונשא אהרן את שמותם על לבו. יש לדקדק למה נשא אהרן שמות השבטים. ובכל מקום מצינו שמוזכר זכות אבות אברהם יצחק ויעקב. והנה אף על פי שרבותינו ז"ל דרשו שגם שמות האבות היה שם, אף על פי כן לא מצינו זה בפירוש בכתוב, רק שמות השבטים היו חקוקים על האבנים. ויבואר, דהנה כתיב באהרן "כי בו בחר ה' מתוך בני ישראל". והנה בבחירת אחד מתוך הכלל מוכרחים אנו לומר כי הבחירה היה בזה האיש הפרטי עבור שאוהב אותו, אבל הכלל הוא שונא. וכן היינו רוצים לומר, כי הבחירה באהרן מתוך בני ישראל היה על זה הדרך. לכן היו חקוקים שמות השבטים להראות שגם בהם חפץ ה' ואוהב אותם:

ומלאת יד אהרן ויד בניו. דהנה בעניני עולם הזה לא נמצא שלימות. כי תמיד חסר לאדם שרוצה בתענוגי גשמיים. דהיינו אם יש לו תענוג משאר דברים, חסר לו תענוג מכבוד או תאות המשגל וכדומה, ותמיד הוא חסר. מה שאין כן בעבודת הבורא. מי שעובד אותו אז הוא שלם בכל, כי "דורשי ה' לא יחסרו כל טוב" (תהלים לד, יא). וזה התענוג של עבודת השם עולה על כולם. כי מי שהוא דבוק בחיות ועבודת של האין סוף, אשר הוא שלם בכל מיני שלימות, ממילא האדם הדבוק בו אינו חסר לו גם כן שום דבר. וזהו שכתוב "ומלאת יד אהרן ויד בניו": רצה לומר, שאמר למשה שיראה להביא את אהרן ובניו למדריגה כדי שיהיו דבקים לבחינות הקדושה, ואז יהיו ידיהם מלא כל טוב. כי לא יחסר להם שום דבר כשירגישו נועם ותענוג עליון. ולכך נקרא שמונת ימי המלוואים, כי אז היה השראת השכינה ביניהם והיו מלאים תענוג מחמת הקדושה:

ספר קדושת לוי - פרשת כי תשא

או יבואר, לפקודיהם. לשון חסרון. הכלל, שיראה אדם את עצמו כאשר הוא באמת, עדיין לא התחיל לעבוד את ה' ואז הוא באיזה מדריגה. אבל כשעולה (חס ושלו) על דעת האדם שהוא עובד את ה' אז בוודאי אינו משיג כלל שום בחינה מעבודת הבורא ברוך הוא. וזו הרמז בפסוק "כי תשא את ראש בני ישראל", להעלות אותם על איזה מדריגה. אז העיקר הוא "לפקודיהם", לשון חסרון, מלשון "ויפקד מקום דוד" (שמואל א' כ, כה). שידעו באמת הפקדון שלהם, שהוא החסרון, שעדיין לא השיגו כלל בעבודת הבורא ברוך הוא. וזהו הרמז בפסוק "ונתנו איש כופר נפשו לה'", כופר לשון דביקות מלשון (בראשית ו, ד) "וכפרת אותו מבית ומחוץ בכופר". אימתו הוא דבוק בה? "בפקוד אותם", כשיודע האדם החסרון שלו אז הוא דבוק בה':

או יבואר, כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה'. הכלל, כי אדם הרוצה להתפלל על ישראל בעת צרתם, אזי צריך להעלות את ישראל, דהיינו שיאמר שזה אינו נוגע לישראל כי אם לה', כי הוא אבינו. וכמבואר בגמרא (חגיגה טו ע"ב) בזמן שאדם בצער שכינה כו'. ונמצא מעלה הכל לה', ובזה הם נצולים מצרתם. וזהו הרמז "כי תשא את ראש בני ישראל": כלומר, להעלות אותם, כי מלת תשא לשון עליה. "לפקודיהם", לשון חסרון, על שם הפסוק "ויפקד מקום דוד". כשישראל הם חסרים מטובות הבורא, אזי מעלה אותם. ומפרש הפסוק איך מעלה אותם: "ונתנו איש כופר נפשו לה'": דהיינו, הנפש אדם, והוא לה', של ה':

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש כו'....

ועל דרך הבחינה הזאת נבאר הפסוק "זה יתנו כל העובר כו' מחצית השקל". והנה יש כמה דקדוקים בפרשה זו. אחד, למה דווקא מחצית השקל ולא שקל שלם. ב', בן עשרים מחויב, והפחות מבן עשרים אינו מחויב. ממה נפשך, אם הוא מצות עשה יחויב בה אפילו בן י"ג שנים. ג', על מה תלה הניתנה הזה היוצא למלחמה דווקא, כדכתיב "כל היוצא למלחמה לצבא". ונבאר על דרך משל: לאחד שעושה כל עסקיו בלתי ישוב הדעת, לפעמים יעשה גם כן היפוך הסדר. דהיינו, לאלו אשר אינם שומעים לקול דבריו גם כן יעשה להם טובה. אבל מי שעושה עסקיו בישוב הדעת ובשקול הדעת, שוקל דעתו איך לעשות, ובוודאי יעשה כסדר: לאוהב יעשה טוב ולשונאו לא יעשה טוב. ועל דרך הזה הוא הבחינה כשישראל (חס ושלו) אינם ראויים וזוכים במעשיהם להוריד שפע לכל העולמות. ואז הבורא יתברך אינו משפיע רק מחמת גודל חסדיו עם ברואיו, ועל ידי זה (חס ושלו) גם החיצונים יקבלו שפע. כיון שהבורא ברוך הוא מחמת גודל זכות ישראל אינו משפיע רק מחמת גודל חסדיו, ואז כביכול אינו שוקל בדעתו לזה להשפיע ולזה לא להשפיע. כיון שאין שום זכות לפניו, שישפיע מחמת זה הזכות. ונמצא הכל שוין בזה לקבל שפע. ובחינה הזאת נקרא כביכול העשיה בלא ישוב הדעת. אבל כשישראל זוכין בגודל מעשיהם הטובים, שעל ידם יבא השפע לכל העולמות, ואז הבורא ברוך הוא כביכול שוקל לעושי רצונו -- אלו ישראל עם קדושו -- ישפיע, ולאלו שאינם עושים רצונו לא ישפיע, כיון שיש לפניו זכות ישראל. והנה זה הבחינה שעושה הכל בשיקול הדעת, נראה דעתו כחולק לשנים: לעושים רצונו להשפיע, ולאלו שאינם עושים רצונו לא ישפיע. והנה כשישראל עם קדושו רוצים לעשות נקמה בשונאיהם, ולכבוש מלחמתם, אז צריכין לעורר מדה הזאת שהבורא יתברך כביכול ישקול בדעתו לזה להשפיע ולזה לא ישפיע. ובזה לא יבא השפע רק לישראל, וממילא יהיה המפלה לשונאיהם, כיון שלא יבא השפע רק לישראל ולא להם. וזהו הרמז "במחצית השקל", ושלא היה מחויב בו רק מבן עשרים היוצא למלחמה לצבא. דצריך לעורר הבחינה של שיקול הדעת, כביכול ישקול איך להשפיע ולמי להשפיע. ובוודאי לא יבא השפע רק לישראל עם קדושו, ובזה ינצחו מלחמתם. והנה הבחינה הזאת של שיקול הדעת אשר בארנו שנראה כביכול חלוקת מחשבה לשנים, הוא שני יודין, יו"ד מכאן ויו"ד מכאן וא"ו באמצע, הוא המכריע. ובזה נקרא הבחינה של שיקול הדעת אל"ף: שני יודי"ן וגם וא"ו, והוא צורת אל"ף. וגם שני יודין גימטריא ד' וזהו "עשרים גרה השקל":

ושמרו בני ישראל את השבת כו'. בו יבואר הגמרא (שבת קיח ע"ב) אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כו'. כי הנה כשאדם שומר שבת כראוי ונכון, אז מזה השבת יש לו חיות ושפע על כל השבוע, בכדי לעבוד את ה' כל השבוע. וכשאדם עובד את ה' כל השבוע אז בשבת הבאה קל בידו לשמור כראוי. וכן לעולם יתנהג כך. ועל פי זה יתורץ הקושיא שבמקום אחד אמרו (ירושלמי תענית א, א) אלו שמרו ישראל שבת אחד וכאן אמר שתי שבתות. כי העיקר הוא שבת אחד: וכששומר שבת אחד אז עובד את ה' בלב טהור כל השבוע. ומחמת זה קל לו לשמור שבת שני כראוי. ונמצא העיקר הוא שבת אחד, כי על ידי שבת אחד ישמור שבת שני בקל, וכן לעולם. וזהו הרמז בפסוק "ושמרו בני ישראל": שישמרו שבת אחד. "לעשות את השבת": זה שבת שני. ששמירת שבת שני יבוא לו בקל. וזהו "ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת":

ויעבור ה' על פניו ויקרא כו'. עיין ברש"י מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור. הנה אמר אדוני מורי ורבי מורי הרב ר' דוב בער, כי שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, אחת הם עם הי"ג מדות אלו. ומדת קל וחומר הוא מדת אל, ומדת רחום הוא גזירה שוה. כי הכלל, כאשר העשיר מרחם על העני, אז צריך העשיר להשוות עצמו ולדבק עצמו בצער העני ובדחוקת העני, כדי לרחם על העני. על ידי זה שמשוה עצמו לעני, ובזה הוא רחמנות מן העשיר על העני. ונמצא אז העשיר והעני הוא בשוה. וכן הוא כביכול אצל הבורא יתברך כנאמר (תהלים צא, טו) "עמו אנכי בצרה", וזהו רחום גזירה שוה כנ"ל:

או יבואר, ויעבור ה' על פניו ויקרא כו'. ודרשו (ראש השנה יז ע"ב) מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור ואמר אם אתם עושים לפני כסדר הזה אני מוחל ומכפר להם. והענין הוא, בוודאי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו, וישראל הם העיקר כמו שכתוב (בראשית רבה א) בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית. ואם היה השם יתברך דן לפי רוממות מדריגתם בעולמות העליונים, וודאי אי אפשר שיתקיימו אפילו שעה אחד בעולם. כי בוודאי שורש נשמתם מחויב להיות מקודשים וטהורים מאד בכל מיני טהרה, אך כי אין צדיק כו'. ובפרט אם היה רוצה לדון לפי מדותיו הקדושים העליונים, ולפי קדושתו הגדולה, אשר הם צריכים לדמות צורה ליצורה, שנקראו בניס למקום, ובן של מלך צריך להתנהג בנימוסי אביו. אך על ידי שמרחם הבורא יתברך על ברואיו שמדת רחום, היא גזירה שוה, שמשתלשל מחשבתו להעולמות (עליונים) [תחתונים] ומסתכל בהם, ודן אותם כפי עולמות החומרים, כי רחום אותיות חומר. ואז בודאי מעורר רחמים עליהם, כמו העשיר מסתכל בשפלות העני וצערו, ומשתלשל מחשבתו בו, להסתכל בו. אז מרחם עליו ונותן לו כל צרכו. כך בהבורא יתברך שמו מתלבש מחשבתו בתוך הלבושים בעולמות התחתונים ומרחם עלינו: וזהו הרמז "ויעבור", שעובר כביכול מפנימיות קדושתו, והשתלשל מחשבתו כביכול בתוך המדות המצומצמות, בתוך העולמות ולבושים שלנו. אז "ויקרא ה' ה'", שנתמלא רחמים וחמלה וחנינה. וזהו הרמז ברבותינו זכרונם לברכה שנתעטף הקדוש ברוך הוא, דהיינו כנ"ל במדות ולבושים שלנו. וזהו "ויעבור ה' על פניו": דפניו היינו עצם התפשטות בהירתו בלי לבוש. רק כל זה הוא מדה כנגד מדה. אם אנו עם קדוש רוצים להעלות מחשבותינו מתוך הלבושים, רק לדבק בשורשו עילת העילות. ואם אנו (חס ושלום) הולכין ממדות שלנו, אז השם יתברך גם כן הולך ממדות שלו כביכול. וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה אם אתם עושים לפני כסדר הזה, כמו שאני עושה, וזהו "לפני", אזי אני גם כן אלך ממדות שלי לשלכם. וזהו גם כן הרמז "אני לדודי ודודי לי", ומובן מאליו ודו"ק:

ספר קדושת לוי - פרשת ויקהל

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה כו'. ודרשו חכמינו ז"ל (שבת ע). "אלה הדברים" על ל"ט מלאכות. כלומר, "אלה" שהוא מרומז על החיצונים כמו שכתב האר"י ז"ל על פסוק (איכה א, טז) "על אלה אני בוכיה כו'". אנחנו צריכין לתקן אותם על ידי מלאכה,

וזהו "לעשות", לשון תקון. וזהו בחול, אבל בשבת אין מבררין החיצונים, ולכן אסור בעשית המלאכה:

ומה שנאמר גבי שבת "צוה ה' לעשות", וגבי משכן כתיב "אשר צוה ה' לאמר". וכן הקשה בעל הטורים. נראה, כי אף על פי שבמשכן שהיו עוסקים במצות מעשיות, דהיינו במלאכת המשכן, אף על פי כן תקנו עולם הדיבור. וזהו "אשר צוה ה' לאמר". ובשבת, שאין עושין מלאכה רק מצות בדיבור כגון תורה ותפילה, כי עיקר תורה ותפלה בשבת, אף על פי כן מתקנין עולם המעשה. וזהו "אשר צוה ה' לעשות", כלומר תיקון עולם העשיה:

ספר קדושת לוי - פרשת פקודי

או יבואר, אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה כו'. דהנה אמרו חכמינו ז"ל (תענית ח ע"ב) דאין הברכה שורה בדבר הספור והשקול. והנה כאן במלאכת המשכן, דנעשה על פי חשבון ועל פי מדה הקצובה, אך אף על פי כן היה הברכה שורה בה. דהנה כתיב (שיה"ש ז,ה) "עיניך ברכות בחשבון". והנה שורש עין רעה הוא כמו בלעם, דבכל מקום שנתן עיניו היה מארה באותו הדבר. מחמת דהרשע הסתכל באותו הדבר הפריד אותו משורש העליון של מקור החיים. מחמת שהיה להוט אחר אותו הדבר, והיה הדבר נחשב בעיניו. אבל לא הסתכל בכח השם יתברך אשר יש בתוכו. אבל גבי זרע ישראל כתיב "עיניך ברכות בחשבון": אף בדבר שיש בו חשבון ובא לידע מנין ומספר, אף על פי כן אינו מזיק הסתכלות הזה. מחמת שאיש הישראלי בכל דבר אשר רואה ומסתכל, אז רואה בכח הבורא אשר נמצא בו. וכיון שמדביק הדבר ההוא לשורשו, אז בראיה הלזו ממשך ברכה ושפע ממקור עליון על הדבר ההוא. וזה שכתוב "עיניך ברכות", שענין נעשו כמו ברכות ומעינות השפעה אף בדבר חשבון. וזה שכתוב "אלה פקודי המשכן", במשכן שנמנה כל דבר כמה פעמים ונעשה בחשבון ואף על פי כן היה הברכה והשכינה שורה בה. ואדרבה שהיה המנין צורך גבוה. וזה שכתוב "אשר פקד על פי משה": מחמת שיצא המנין מפי משה, שהיה בדביקות ובקדושה עליונה, ואדרבה על ידו ניתוסף ברכה:

או יבואר, אלה פקודי המשכן כו' עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן, הכלל הוא שהשם יתברך משפיע תמיד על עמו ישראל חסד ורחמים. ומה שלפעמים (חס ושלום) בא איזה דבר רע על ישראל, הוא רק כדי שבסוף יבוא מזה טובה לישראל. אבל באם (חס ושלום) לא יבוא מזה הרעה טובה, אז אין השם יתברך שולח רעה על ישראל. כי העיקר מה שהשם יתברך שולח רעה לישראל הוא כדי שאחר כך יבוא מזה טובה לישראל. וזהו הרמז, כי "לוי" מרמז על מדת משפט, ו"כהן" רומז על מדת חסד. וזה הרמז "עבודת הלויים" הוא מדת משפט, "ביד איתמר בן אהרן הכהן", הוא מדת חסד. דהיינו, שמדת משפט הוא ביד החסד. כשיבוא מזה חסד אז מדת משפט עושה לשעה מדתו, אבל אם לא יהיה מדת חסד אז אין מדת משפט עושה משפטו. וזהו הרמז "אלה פקודי המשכן", כי המשכן רומז על המתקת הדינין, דהיינו המתקת דינין מישראל הוא כמו "עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן" ודו"ק: